

Na ons de zondvloed?

De klimaatcrisis blijft een actueel probleem. In de verkiezingscampagne kwam het onderwerp echter nauwelijks aan bod, alsof het niet speelde. Dat leidde tot kritiek van buiten, stelt Robert Scholma. Hij zet een aantal meningen naast elkaar en vraagt zich af wat er nodig is om het tij te keren. 'Ons egocentrisch materialisme is gigantisch.'

Robert Scholma

De gemiddelde temperatuur op aarde stijgt snel. We gaan nu richting een wereldwijde opwarming van 3,2 graden celsius in deze eeuw. De uitstoot van broeikasgassen stijgt gemiddeld met 1,1 procent per jaar. 'Na ons de zondvloed, zo is het nu letterlijk', zegt ecooloog Patrick Jansen. Hij voelt 'ecologische rouw'. 'We behandelen de toekomst als een verre koloniale buitenpost, alsof daar niemand leeft'. De soortenrijkdom holt achteruit. Sinds 1970 zijn populaties wereldwijd in omvang gemiddeld met 68 procent

'Er is 1,75 aarde nodig om alle grondstoffen te kunnen leveren.'

achteruitgegaan. Eén op de acht miljoen soorten dreigt uit te sterven. In 2020 verdween een gebied ter grootte van Nederland aan primair tropisch regenwoud, 12 procent meer dan het jaar ervoor.

Foto: Pixabay

Falend beleid

Het Europese vergroeningsbeleid is mislukt. Ondanks twee miljard euro subsidie is het aantal boerenlandvogels drastisch gedaald, driekwart van de insecten is verdwenen.

'Drie kabinetten Rutte hebben nauwelijks resultaat geboekt op gebied van klimaat, milieu, energie en natuur'. Het stikstofbeleid is niet in lijn met de Europese Natura 2000-richtlijn. Nederland is binnen Europa koploper mondiale ontbossing. 'De overheid reageert niet adequaat op de klimaatcrisis en de achteruitgang van de natuur'. Klimaatwetenschappers: 'We hebben het verprutst'. We kunnen niet meer zeggen: 'Wir haben es nicht gewusst'.

Er is 1,75 aarde nodig om alle grondstoffen te kunnen leveren. Schaarste en strijd dreigen. Nederlandse grote bedrijven worden vaak uitgezonderd van CO2-heffing. Bij de enorme bedrijfssubsidies wordt nauwelijks gekozen voor vernieuwing, zoals groene waterstof.

De Nederlandse consument is weinig duurzaam. Slechts 24 procent (mondiaal gemiddelde: 34 procent) is bereid méér te betalen voor producten die ethisch verantwoord of milieuvriendelijker zijn geproduceerd. 'De natuur verdient een radicaal ander denken', stellen filosofen en ecologen. 'In de westerse filosofie sinds Descartes en het Newtoniaanse wereldbeeld is de natuur zo dood als een pier.' Een mijlpaal: alle VN-lidstaten zijn het recent eens geworden over het meten van de waarde van de natuur, de milieukosten van economisch beleid. 'Maar als we de natuur willen waarderen, zullen wij als mens diensten moeten leveren

waar de natuur beter van wordt, in plaats van de natuur laten renderen voor onze economische doeleinden!'

Nederland is onder drie kabinetten Rutte kampioen geworden in weggijken, doorschuiven, traineren, negeren, bagatelliseren, afkopen. Het kan ook anders. Het lukte Urgenda om de rechter de Staat te laten wijzen op de zorgplicht. Door niet per eind 2020 tenminste 25 procent CO2 te reduceren, handelde de staat in strijd met de zorgplicht en daardoor onrechtmatig. Het klimaatprobleem is een 'groot probleem met excessieve toekomstige kosten'.

Dit moet zelfs CDA en VVD bekend voorkomen. Herman Wijffels: 'In plaats van een nazorgsysteem moeten we naar een voorzorgsysteem'. Een voorzorgeconomie, dus. 'De nieuwe wet om stikstofemissie in 2035 te halveren is absoluut onvoldoende', zegt een net gepubliceerd rapport. Die moet 'sneller en verdergaand. Een forse krimp van de veestapel is

onvermijdelijk'. Het kan ook anders: landbouw die circulair is, duurzaam, met minder energieverbruik. 'En voedsel wordt er nauwelijks duurder door!'

Psychiater Damiaan Denys ziet de coronacrisis ook als een gezonde correctie op onze megalomane levensstijl. 'Het is niet toevallig. We maken continu dezelfde fouten'. Politiek filosoof Govert Buijs is evenmin optimistisch. 'Het bruist van ideeën over een *reset of capitalism*'. Hij is echter bang dat Nederland liberaler uit de crisis komt. 'Voor het systeem is het beter als er een bepaalde kracht op links zit.' Professor Ewald Engelen ziet het neoliberalisme als een politieke

Klimaatcrisis en ecologische rouw

filosofie. Hij bepleit daartegenover 'een staat die zich profileert op het terrein van de dagelijkse behoeften van *alle burgers*'. 'Het grootste falen is het niet adequaat reageren op de aanstaande klimaatcrisis'.

Ook Esther Bijlo analyseert de Europese hersteloperatie. Zij concludeert dat er slechts een heel klein vleugje groen' in de miljardenpakketten valt te ontwaren. 'Nederland bungelt onderaan'.

Moreel besef: urgentie, visie en waarden

Laat de overheid weer bestuurder worden, in plaats van bijrijder van de markt. 'Nederland moet een andere koers inslaan. Het Rijk moet de teugels weer in handen nemen. Maak een kaart van Nederland waarop je aangeeft wat je doen gaat'. Daar moeten provincies, gemeenten en burgers direct bij betrokken worden'. Voormalig Nationaal Ombudsman Alex Brenninkmeijer: 'Kies voor burgerfora op alle niveaus, die gericht input kunnen geven op praktische klimaat- en energievraagstukken en de koers van de landbouw'.

Rutte is altijd in voor het gesprek, als het maar niet gaat over welke samenleving ons voor ogen staat, welke botsende ideeën daarover bestaan en welke fundamentele keuzes daaruit volgen. Politici en bestuurders lijden vaak aan 'waardenschaamte'. Burgers vragen allang naar het moreel besef van politici. 'Hoe is het mogelijk dat een minister, na een uitspraak van het hoogste rechtsorgaan, zich afvraagt "of er toch nog een list te verzinnen is"?' 'Politieke keuzes hangen samen met

je visie op het leven en samenleven én met wat je als de meest urgente vraagstukken ziet', zegt Ruard Ganzevoort. 'In dat licht is de klimaatcrisis eigenlijk het failliet van de mensheid'. Theoloog Stefan Paas:

'Ons egocentrisch materialisme is gigantisch.'

'Stem op een partij die het meest oog heeft voor een stevige aanpak van de klimaatcrisis. Anders hoeven we over alle andere dingen over een paar decennia niet eens meer te praten. Zo urgent is het.'

'Ons GroenLinks verhaal is fundamentele systeemkritiek', zegt Samar Bashira, wethouder in Hoorn. 'De samenleving heeft behoefte aan écht leiderschap: het grote langetermijnverhaal vertellen, en daarmee ook de minder leuke boodschap. Hoog tijd voor een heldere, aansprekende visie, waardengedreven politiek. Een visie op mens, natuur en maatschappij. Op Nederland, Europa, de wereld. Een visie op *het goede leven*. Een ethisch langetermijnkompas. Het wetenschappelijk bureau van GroenLinks kan de regie krijgen. Vormen van leden- en burgerparticipatie passen daar prima in.

Materialisme

Only one earth uit 1971 is nog razend actueel. *Earth overshoot day* valt ieder jaar eerder. Ons egocentrisch materialisme is gigantisch. 'Spullen' zijn de nummer één grootste milieubelasting door de gemiddelde Nederlander. Tjirk van der Ziel pleitte in dit blad eerder voor een levenshouding van soberheid. Verbonden met natuur. 'Een leven dat voldoende bevredigend is'. Als wij ons mondiale huis, onze *oikos*, onze economie, duurzaam en sociaal op orde willen hebben, vraagt dat om een radicaal andere visie

op natuur, op rechtvaardigheid, op welvaart, welzijn en op een sobere levensstijl die daarbij past.

De formatie. Macht en tegenmacht. Inhoud. Nieuw, moreel leiderschap.

Daar liggen verplichtingen - en kansen. Wat we nodig hebben is een groter parlement. Een ambitieuze regering met een heldere visie, die voortvarend met de grote, samenhangende problemen aan de gang gaat. Met klimaat op één. Een regering van D66, CDA, GL, PvdA en PvdD, met CU en wellicht zelfs VVD. Met ethisch besef, breed, gericht op systeemveranderingen. Samen met de beide Kamers en met adequate vormen van burgerparticipatie. Dat haalt de angel hopelijk uit de nu te gepolariseerde klimaatdiscussie. Daarnaast is het de hoogste tijd voor politieke eenwording op links, voorbij het recente Roodgroene manifest. Mei Li Vos: 'Misschien moeten wij maar eens breken met de geschiedenis en in onze kracht fuseren'. Graag inclusief de Partij voor de Dieren, ook om de fusiepartij bij de les te houden: een heldere waardengedreven ethische koers, een aansprekende visie op natuur en géén ruimte voor een *Na ons de zondvloed*-politiek. ●

Robert Scholma is GroenLinks-lid en was mede-eiser in de klimaatzaak van Urgenda tegen de Staat. Hij zond dit artikel in op 22 april 2021.

De aanzienlijk uitgebreidere versie van dit artikel, met bronvermeldingen en leestips, is te vinden op de website van De Linker Wang, of op te vragen via robertscholma@outlook.com